

Besluiten Deltacommissaris n.a.v. externe evaluatie Signaalgroep Deltaprogramma

18 maart 2024

Context

In september 2022 is de externe evaluatie van de Signaalgroep Deltaprogramma opgeleverd aan de Deltacommissaris. Deze evaluatie is door de toenmalige Deltacommissaris Peter Glas met instemming ontvangen en er is een eerste begin gemaakt met het verwerken van de aanbevelingen. Gezien het vertrek per 1 januari 2024 van de voorzitter van de Signaalgroep, Bart van den Hurk (in verband met zijn verkiezing in juli 2023 tot medevoorzitter van IPCC WG II), is aan de nieuwe voorzitter van de Signaalgroep, Arthur Petersen, gevraagd de contouren verder uit te werken die hij zelf had benoemd in de eerder door hem voorgezeten evaluatie. Dit heeft hij de afgelopen maanden gedaan samen met de kernleden van de Signaalgroep en in afstemming met de Staf Deltacommissaris.

Strategische positie: Mandaat en scope

Aanbeveling 1: Voer begin 2023 expliciet het gesprek over de strategische positie van de Signaalgroep. Voer dit gesprek in ieder geval met de (staf) Deltacommissaris, Ministerie van I&W en de belangrijkste kennispartners. Laat dit gesprek resulteren in een duidelijke positionering van en opdracht aan de Signaalgroep.

Besluit 1: In vervolg op de gesprekken die het afgelopen jaar zijn gevoerd, door directeur Staf Deltaprogramma en de nieuwe voorzitter Signaalgroep, is er gekozen voor een lichte organisatievorm, met een duidelijke positionering van de Signaalgroep als adviesgroep van de Deltacommissaris en een herbevestiging van de oorspronkelijke opdracht ('De Signaalgroep Deltaprogramma houdt relevante ontwikkelingen voor het Deltaprogramma in de gaten en brengt jaarlijks advies uit aan de Deltacommissaris hoe om te gaan met deze ontwikkelingen. Door veranderingen in beeld te brengen in de fysieke en sociaal-economische omstandigheden in Nederland of in het buitenland, in de ontwikkelingen in kennis en techniek en in politiek en maatschappelijke preferenties, wordt inzichtelijk of veranderende omstandigheden aanleiding zijn voor het aanpassen van deltabeslissingen en voorkeursstrategieën.').

Aanbeveling 2: Zorg voor een permanente verbreding van de scope van de Signaalgroep naar ontwikkelingen buiten het reguliere 'bèta-domein', met meer relevantie voor de deelprogramma's.

Besluit 2: De Signaalgroep zal blijvend breder kijken dan naar de veranderingen in fysieke omstandigheden. De relevantie voor de deelprogramma's van gesignaleerde ontwikkelingen zal – waar dat mogelijk is – explicieter worden benoemd.

Aanbeveling 3: Zorg ervoor dat de benodigde verzameling en beschikbaarstelling van data voor monitoring elders plaatsvindt en wordt afgestemd met de Signaalgroep.

Besluit 3: De kerngroep (zie besluit 11) zal samen met de leden zorgen voor afstemming van elders verzamelde en beschikbaar gestelde data voor monitoring en de jaarlijkse adviesbrief.

Aanbeveling 4: Zorg voor een beperkte professionalisering van de Signaalgroep, in termen van inzet en budget, maar maak haar niet te zwaar (mede afhankelijk van strategische positionering).

Besluit 4: De Signaalgroep wordt relatief 'licht' georganiseerd (zie besluit 1) en wordt daarin professioneel ondersteund vanuit de Staf Deltacommissaris en kerngroep (zie besluit 11).

Strategische positie: Voorwaarden voor een "goede" signaalfunctie

Onafhankelijkheid

Aanbeveling 5: Houd de huidige vorm van onafhankelijkheid van de Signaalgroep in stand, met een blijvende positionering van het secretariaat binnen de Staf DC. Bij een andere positionering van de Signaalgroep is de beoogde onafhankelijkheid een belangrijk aandachtspunt.

Besluit 5: De Signaalgroep houdt de huidige vorm van onafhankelijkheid en het secretariaat blijft binnen de Staf Deltacommissaris.

Bekendheid

Aanbeveling 6: Zorg voor een permanente inzet op actieve communicatie (ondersteund vanuit Staf DC).

Besluit 6: Met de keuze voor een lichte Signaalgroep ten behoeve van de Deltacommissaris (zie besluit 1) zal de benodigde ondersteuning op het punt van externe communicatie relatief beperkt blijven. Wel zal er worden ingezet op verdere professionalisering van deze externe communicatie.

Doorwerking

Aanbeveling 7: *Maak een meerjarenplanning voor de Signaalgroep en overweeg daarbij om in een jaar of meerdere jaren achter elkaar geen advies af te geven.*

Besluit 7: De vernieuwde Signaalgroep is begonnen met het maken van een meerjarenplanning. Er zal niet alsnog – met vertraging – een advies voor 2023 worden afgegeven. Het eerstvolgende advies zal verschijnen in november 2024.

Aanbeveling 8: *Onderzoek de mogelijkheid voor een (beperkte) regionalisering in bepaalde adviezen van de Signaalgroep.*

Besluit 8: De relevantie voor de deelprogramma's van gesignaleerde ontwikkelingen zal – waar dat mogelijk is – explicieter worden benoemd (zie besluit 2). Daarbij kan ook worden gekeken naar ontwikkelingen op lokaal niveau.

Organisatie

Aanwezigheid vereiste deskundigheid

Aanbeveling 9: *Maak een lijst met de benodigde deskundigheid en kennis voor de Signaalgroep en zorg dat daar naast de huidige dominante onderwerpen (bèta, inclusief techniek en innovatie) ook meer sociaal-wetenschappelijke, economische en bestuurskundige onderwerpen op de lijst komen te staan (inclusief methodologie toekomstverkenning en signalen). De invulling van de lijst is mede afhankelijk van de gekozen strategische positie.*

Besluit 9: De Signaalgroep zal blijvend breder kijken dan naar de veranderingen in fysieke omstandigheden (zie besluit 2). De benodigde deskundigheid en kennis zal variëren per advies; daarom zal in plaats van het opstellen van een lijst die geldt voor leden van de Signaalgroep, worden ingezet op het vinden per advies van geschikte contribuanten (zie besluit 14). Wel zal de kerngroep (zie besluit 11) voorzien in een sterkere verbinding met deskundigheid en kennis over sociaal-wetenschappelijke, economische en bestuurskundige onderwerpen (inclusief methodologie toekomstverkenning en signalen). Ook zal het RIVM en het SCP zich mogelijk aansluiten bij de Signaalgroep.

Aanbeveling 10: *Zorg dat er naast academische deskundigheid voldoende praktijkkennis aanwezig is in de Signaalgroep, liefst in combinatie (de mate waarin praktijkkennis nodig is, is mede afhankelijk van de gekozen strategische positie).*

Besluit 10: De kerngroep (zie besluit 11) zal waken over de inbreng van voldoende praktijkkennis in de adviezen van de Signaalgroep. Daarvoor kunnen mogelijk ook contribuanten (zie besluit 14) uit de praktijk worden benut.

Aanbeveling 11: Richt een kleine kerngroep in van de Signaalgroep, waarvan de leden ervaring hebben met het produceren een wetenschappelijke syntheses voor beleid.

Besluit 11: De volgende leden zijn benoemd in de kerngroep van de Signaalgroep (zie ook besluit 13 voor de periode):

- Arthur Petersen (voorzitter, University College London)
- Susan van 't Klooster (SAVIA)
- Femke Schasfoort (Deltares)
- Luc de Vries (secretaris, Staf Deltacommissaris)

De leden hebben ervaring met het produceren een wetenschappelijke syntheses voor beleid.

Aanbeveling 12: Organiseer een informele groep van informanten rondom de Signaalgroep om signalen op te halen bij een grote groep experts op al deze inhoudelijke onderwerpen. Maak dit niet te zwaar (mede afhankelijk van strategische positionering).

Besluit 12: Zowel de kerngroepleden als de overige leden van de Signaalgroep zullen actief signalen ophalen bij grotere groepen experts, van binnen en buiten de kennisinstellingen (dus ook bij universiteiten). Dit zal informeel gebeuren.

Structuur lidmaatschap

Aanbeveling 13: Benoem de leden van de kerngroep voor een bepaalde periode, b.v. vier jaar, eenmaal herbenoembaar, met benoeming door Deltacommissaris.

Besluit 13: De Deltacommissaris heeft de leden van de kerngroep (zie besluit 11) die niet werkzaam zijn bij de Staf Deltacommissaris, benoemd voor een periode van vier jaar; deze kerngroepleden zijn eenmaal herbenoembaar.

Aanbeveling 14: Organiseer de bijdragen van een flexibele schil van contribuanten rond de kerngroep. Contribuanten werken een signaal uit op verzoek van de kerngroep. (Dit is een andere rol dan die van informanten, die alleen suggesties voor mogelijke signalen doen – zie aanbeveling 12 – de twee rollen kunnen uiteraard wel overlappen.)

Besluit 14: De Signaalgroep zal gaan werken met een flexibele schil van contribuanten rond de kerngroep. Naast leden van de Signaalgroep (die voor het Deltaprogramma relevante kennisinstellingen representeren) kunnen ook informanten of anderen fungeren als contribuant.

Aanbeveling 15: Maak heldere afspraken met de instituten die mensen toeleveren voor het werk voor de Signaalgroep, over capaciteit en betaling. Overleg met het ministerie over hoe dit gerealiseerd kan worden, zal waarschijnlijk nodig zijn.

Besluit 15: Met de keuze voor een lichte Signaalgroep ten behoeve van de Deltacommissaris (zie besluit 1) zal de benodigde totale capaciteit niet veel hoeven te groeien. Wel zal er worden ingezet op verdere professionalisering door middel van heldere afspraken over capaciteit en betaling (dit laatste aspect geldt alleen voor leden van de kerngroep en voor contribuanten).

Beschikbare tijd

Aanbeveling 16: Vergroot de hoeveelheid tijd die de betrokkenen aan de Signaalgroep kunnen besteden: b.v. door leden van de kerngroep minimaal 1 dag/week te geven voor dit werk (de secretaris van Staf DC mogelijk meer) en secretariële ondersteuning en een communicatiemedewerker te bieden (de omvang is mede afhankelijk van de strategische positie die wordt gekozen).

Besluit 16: Met de keuze voor een lichte Signaalgroep ten behoeve van de Deltacommissaris (zie besluit 1) zal de benodigde totale hoeveelheid besteedbare tijd niet veel hoeven te groeien. Wel zal er worden ingezet op verdere professionalisering door middel van heldere afspraken en gebruikmaking van een structuur met een kerngroep en contribuanten.

Terugkoppeling binnen Deltacommunity

Aanbeveling 17: Organiseer een bredere review van adviezen, inclusief wetenschappelijke review (hoe zwaar dit wordt aangezet, is afhankelijk van de strategische positie die wordt gekozen).

Besluit 17: Met de keuze voor een lichte Signaalgroep ten behoeve van de Deltacommissaris (zie besluit 1) zal de te organiseren brede review (inclusief wetenschappelijke review) licht worden aangezet.

Inbedding en afstemming

Relatie met kennisprogramma's

Aanbeveling 18: Adviseer in voorkomende gevallen ook over kennisontwikkeling en kennisinfrastructuur. Ook kritische observaties over kennisprogramma's die voortkomen uit signalen van de Signaalgroep, moeten daarbij niet worden geschuwd.

Besluit 18: Bij de permanente verbreding van de scope van de Signaalgroep (zie besluiten 1 en 2) hoort ook ruimte voor adviezen over kennisontwikkeling en kennisinfrastructuur. De onafhankelijkheid van de Signaalgroep (zie besluit 5) en de verversing van de kerngroep in de loop van de tijd (zie besluit 13) zullen helpen bij een kritische blik op kennisprogramma's die zijn voortgekomen uit eerdere signalen.

Relatie tussen dashboard en adviezen

Aanbeveling 19: Zet als Signaalgroep niet in op het zelfstandig verzamelen of beschikbaar maken van data, zoals nu wordt geambieerd met een 'dashboard'.

Besluit 19: De Signaalgroep zal geen eigen 'dashboard' bij blijven houden.

Aanbeveling 20: Gebruik de website van het Deltaprogramma en/of van de Signaalgroep om de adviezen inclusief hun onderbouwing toegankelijk te maken.

Besluit 20: De Signaalgroep zal haar adviezen en hun onderbouwing publiceren via de webpagina van de Signaalgroep onder het Deltaprogramma.

Relatie met de zesjaarlijkse herijking van het Deltaprogramma

Aanbeveling 21: Gebruik de adviezen van Signaalgroep als input voor de zesjaarlijkse herijking en vraag haar hoogstens vroeg in het proces om het uitvoeren van een lichte review (zoals bij de eerste herijking), maar houdt de finale review van de onderbouwing van de herijking gescheiden van de Signaalgroep.

Besluit 21: De Signaalgroep en de zesjaarlijkse herijking zullen gescheiden processen blijven. Uiteraard beoogt de Signaalgroep via de kwaliteit en relevantie van de inhoud van haar adviezen invloed te hebben op de zesjaarlijkse herijkingen, niet alleen op de aankomende herijking maar ook op volgende herijkingen.

Protocol voor periodieke wisseling van kennisinstututen en/of onderzoekers

Aanbeveling 22: *Ontwikkel een protocol voor de periodieke wisseling en benoeming van leden van de kerngroep.*

Besluit 22: Er zal in de komende jaren een protocol worden ontwikkeld voor de periodieke wisseling en benoeming van leden van de kerngroep. Er is al besloten dat de benoemingstermijn vier jaar is, eenmaal verlengbaar (zie besluit 13).

Jaarplanning

Al met al leidt dit tot de volgende jaarplanning voor de reguliere signalen (N.B. sommige signalen kunnen over meerdere jaren worden ontwikkeld):

AFSTEMMINGSMOMENTEN

Feb Afstemming 1: Staf DC + Programmamanagers DP (follow-up advies jaar '0' en omgevingscan)
Jun Afstemming 2: Staf DC en Programmamanagers DP (bespreken signalen, contouren advies) + DP contactpersonen (bespreken relevante passages)
Okt Afstemming 3: DP (bespreken eindconcept advies) (eind oktober)
Nov Afstemming 4: DC (aanbieden advies aan DC); DC legt advies voor aan Stuurgroep DP

BIJEENKOMSTEN KERNTTEAM

Jan Bijeenkomst 1: Bespreken jaarplanning
Feb Bijeenkomst 2: Bespreken opbrengst omgevingscan (contouren jaar '1', meerjarenplanning), taakverdeling aansturing contribuanten
Mrt Bijeenkomst 3: Bespreken werkplannen signalen, inventariseren mogelijke reviewers
Apr Bijeenkomst 4: Bespreken eerste concepten signalen, voorbereiden verdiepingssessie, organiseren review
Mei Bijeenkomst 5: Bespreken contouren advies, organiseren afstemming (2) met Staf DC en Programmamanagers + DP contactpersonen
Jun Bijeenkomst 6: Bespreken feedback review, eerste concept advies
Aug Bijeenkomst 7: Bespreken verder concept advies
Sep Bijeenkomst 8: Bespreken eindconcept advies, voorbereiden afstemming met DP
Okt Bijeenkomst 9: Voorbereiden aanbieding advies aan DC, bespreken afronding, disseminatie en evaluatie

BIJEENKOMSTEN SIGNAALGROEP

Jan Bijeenkomst 1: Bespreken eerste inventarisatie signalen jaar '1' (omgevingscan)
Mrt Bijeenkomst 2: Bespreken werkplan en inhoudsopgave
Mei Bijeenkomst 3: Verdiepingssessie en bespreken signalen en contouren advies
Okt Bijeenkomst 4: Bespreken eindconcept advies (begin oktober)

MIJLPALEN

Jan Mijlpaal 1: Omgevingscan
Feb Mijlpaal 2: Contouren jaar '1'
Apr Mijlpaal 3: Werkplan en eerste concepten signalen
Jun Mijlpaal 4: Eerste concept advies
Sep Mijlpaal 5: Eindconcept advies
Nov Mijlpaal 6: Definitief advies